

Miten tuen lapseni lukutaitoa?

LAATINUT

TANJA SALO

LUKUTAIDON EDISTÄMISEN KEHITTÄJÄOPETTAJA

OULUN KAUPUNGIN SIVISTYS- JA KULTTUURIPALVELUT

YHTEYS: TANJA.SALO@OUKA.FI

Lukutaito puhuttaa

YLE:n ja HS:n otsikoita 2023–2024

Netti tappoi lukui

Koulutus

Nuorten

aika on

Tärkeä

m

Yhä

lukui

heiko

alueena

**Lukeminen on
tärkeämpää k**

Lukijan mielipide | Lukut

Oppiminen

**Moni koululainen osaa lukea, mutta ei
ymmärrä lukemaansa**

Professorin mukaan suomi on helppo kieli lukemaan opettelevalle.
Sen sijaan hyvä lukutaito vaatii sitkeyttä.

Tilastot kertovat

- ▶ Neljäsluokkalaisista vain 14 % saavuttaa erinomaisen lukutaidon (PIRLS-tutkimus 2021)
- ▶ Pojista lähes 67 % lukee vain pakosta (YLE)
- ▶ Suomessa tyydyttävän lukutaidon tason saavuttaa 57 % nuorista (Lukukeskus)
- ▶ OAJ: Yli 8 000 lasta ikäluokasta jää ilman jatko-opintoihin riittävää lukutaitoa (YLE)
- ▶ 60 % aikuisista kokee lukevansa tai kuuntelevansa liian vähän (Lukukeskus)

Miten lukutaidon muutokset näkyvät koulussa?

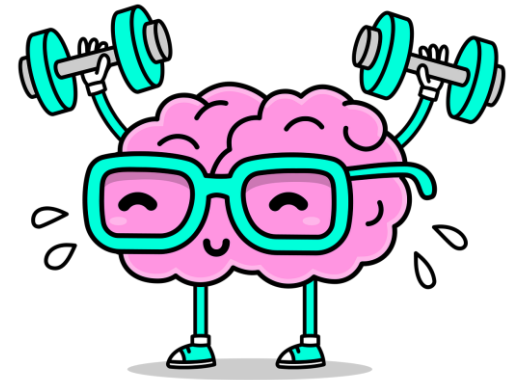
Tietoa lukutaidosta peruskouluikäisten huoltajille
(kesto 3:11)

Lähde:

Lukuagentti Etelä-Pohjanmaa: *Infovideo lukemisen tärkeydestä peruskouluikäisten lasten ja nuorten vanhemmille*. Verkostosta voimaa lukutaitoon -hanke.Youtube.com, 31.10.2022.

Tutkimustietoa: Lukemaan oppii siis vain lukemalla!

1. **"Keskittymiskyky ei ole pysyvä ominaisuus, vaan siitä pitää huolehtia joka päivä."** (aivotutkija Mona Moisala)
2. **"Aivot oppivat sitä, mitä niillä treenataan, siinä missä kehotkin."** (lasten ja nuorten neuropsykologi Nina Uusitalo)
3. **"Erityisesti pitkien tekstien lukeminen kohentaa pitkäkestoista muistia."** (Lukukeskus)
4. **"Vaikka lapsi innostuisi lukemaan vasta yläkoulussa, se näkyy seuraavana vuonna ymmärtämisen taidon parantumisena."** (apulaisprofessori Minna Torppa, Jyväskylän yliopisto)

Painettu kirja vai digiteksti?

1. Paperille painetun tekstin lukeminen kehittää lukutaitoa selvästi enemmän (Valencian yliopisto, 2023)

- ▶ Digitekstit = usein silmäilevä lukeminen, keskeytykset
- ▶ Printtitekstit = säännöllinen lukeminen voi parantaa tekstinymmärtämistä **6–8 kertaa** enemmän

2. Digitekstit rinnalle

- ▶ esim. e-kirja voi motivoida lasta lukemaan
- ▶ vaatii toisaalta harjaantumista ja tottumista

Lukutaidon tukeminen kotona

1. Säännöllisyys ratkaisee

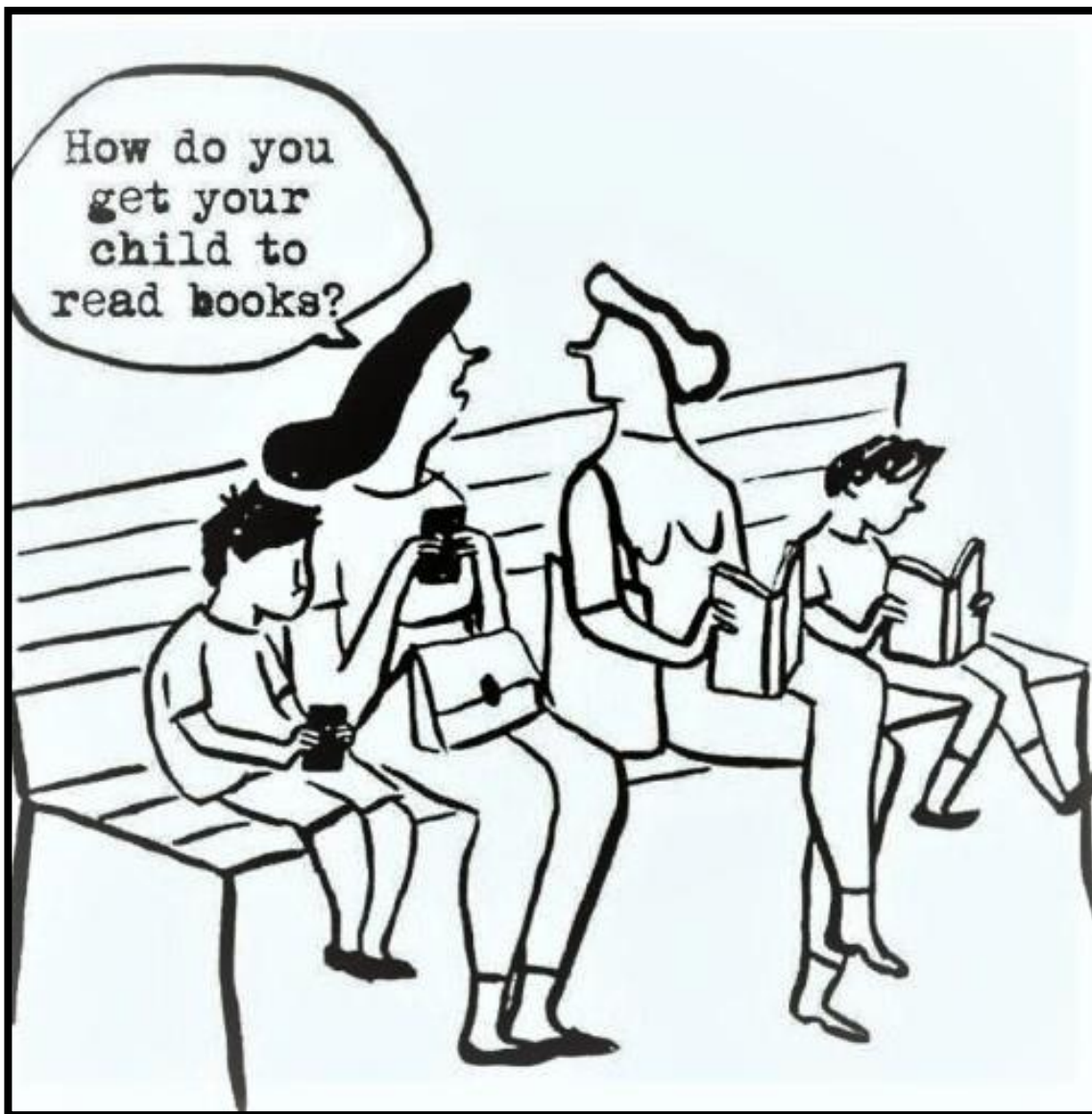
- ▶ 30 min. vapaa-ajan lukemista päivittäin tukee **merkittävästi** lapsen lukutaitoa ja esim. matematiikan oppimista (Lukukeskus)
- ▶ Myös lyhyempi säännöllinen lukuhetki kannattaa!

2. Kirjoja kotiin esim. kirjastosta

- ▶ kirjojen lukumäärä kotona yhteydessä lapsen lukutaitoon ja osaamiseen (PISA 2012 -tutkimuksia)
- ▶ helppo aloittaa: sarjakuvat, selkokirjat, helppolukuiset teokset...

3. Vaikka lukeminen takkuaisi, ei kannata luovuttaa!

- ▶ säännöllinen harjoittelu -> lukeminen sujuvoituu -> muuttuu koko ajan mukavammaksi

("How Do You Get Your Child to Read Books?" 2022)

Meidän
aikuisten
malli on
tärkeä

Luetaan yhdessä!

- ▶ Positiivinen vaikutus lapsen ja aikuisen välisen tunne- ja vuorovaikutussuhteen rakentumiselle
- ▶ Tutkimustuloksia
 - 2. lk. oppilaiden lukemiseen liittyvät muistot: erit. iltasatuhetket ja läheisyys tärkeitä (TARU-hanke)
 - PISA-arviointi: taitavimmille lukijoille luettu ääneen 13-v. asti

(Aerila & Kauppinen, 2019)

Mukavia yhdessä lukemisen tapoja

1. iltasadut: lapsi aikuiselle, aikuinen lapselle
2. sadutushetket: lapsi kertoo oman sadun, aikuinen kirjoittaa ylös ja yhdessä luetaan
3. kaikki lukevat omia kirjojaan – yhdessä
 - alkuun oman kirjan esittely muille ja perustelut valinnalle
 - lopuksi kerrotaan, mitä omassa kirjassa tapahtui
4. erikoishetkiin lukuherkut (vrt. leffaherkut)

(Aerila & Kauppinen, 2019)

Oulun kaupunginkirjasto mukana lukutaitotyössä

- ▶ Koulu ja kirjasto tiiviissä yhteistyössä
 - Kirjastoreitti: kirjallisuusdiplomi, kirjastonkäytön opastus, kirjavinkkaukset, tiedonhaku, lukuhaasteet, verkkomateriaalit...
- ▶ Kirjastoreitin sivuilla runsaasti hyödyllistä tietoa myös huoltajille
 - www.kirjastoreitti.fi
 - Materiaaleja myös Qridissä (jos luokalla käytössä)
- ▶ Kirjaston henkilökunta antaa mielellään lukuvinkkejä!

kuva: Tuija Polo-Koret

Linkkejä kaupunginkirjaston materiaaleihin

Tukea lukemiseen!

www.ouka.fi/tukea-lukemiseen

**Kirjallisuusdiplomi:
lukuvinkkejä**

www.ouka.fi/kirjastoreitti/kirjallisuusdiplomi

**Eväitä
opiskeluun**

<https://www.ouka.fi/evaita-opiskeluun>

Iloisia uutisia: Oulussa tehtävä lukutaitotyö vaikuttaa!

- ▶ Uusimmat PISA-tulokset (2022): lukutaito Oulussa
 - Oulun kouluista mukaan valikoitui 8 peruskoulua
 - Keskimääräiset tulokset kansallisen ja kansainvälisen keskiarvon yläpuolella
- ▶ Kaupunkikohtaisen opetussuunnitelman tarkennukset (syksy 2024)
 - Huomio perustaitoihin: lukeminen, kirjoittaminen ja matemaattiset perustaidot

Lopuksi: Lukemisen hyödyt

Lukemisen hyödyt -
video

(kesto 0:55)

Lähde:

Lukukeskus: *Miksi lukeminen kannattaa?*
– 10 faktaa lukemisesta. Lukukeskus –
Läscentrum. Youtube.com, 13.5.2017.

Lähteet

- ▶ Aho & Laaksonen (2023): Lukeminen on lapsille nyt tärkeämpää kuin koskaan. – *Helsingin Sanomat*. 9.12.
- ▶ Aivot & Muisti – HS Teema -liite (2020). *Helsingin Sanomat*. Julkaisunumero 3.
- ▶ Aerila, Juli-Anna & Kauppinen, Merja (2019): *Sytytä lukukipinä - Pedagogisia keinoja lukuinnon herättelyyn*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- ▶ Heikkinen, Mikko-Pekka (2023): Tutkimus: Lukeminen paperilta parantaa lukutaitoa selvästi enemmän kuin digilaitteelta lukeminen. – *Helsingin Sanomat*. 18.12.
- ▶ How Do You Get Your Child to Read Books? (2022). *Better Reading*. Tilapäivitys Better Reading -yhteisön sivulla 28.8.2022. Facebook.com/BetterReading. Luettu 9.8.2024.
- ▶ Loula, Pihla (2023): Yhä useamman 4.-luokkalaisten lukutaito on heikko, parhaimmat ja heikoimmat oppilaat asuvat samalla alueella. – *Helsingin Sanomat*. 16.5.
- ▶ Lukukeskus: FAKTA 1: 60 % suomalaisista kokee lukevansa liian vähän. *10 faktaa lukemisesta*, 2020. Lukukeskus, lukukeskus.fi. 2020. Luettu 25.1.2021.

Lähteet

- ▶ Lukukeskus: FAKTA 10: Joka neljäs suomalainen luki enemmän poikkeuskevään aikana. *10 faktaa lukemisesta 2020*, Lukukeskus, lukukeskus.fi. 2020. Luettu 25.1.2021.
- ▶ Puttonen, Mikko (2024): Netti tappoi lukuinnon. – *Helsingin Sanomat*. 28.5.
- ▶ Sandell & Härkönen: *Pisa-tulokset julki: Suomalaislasten lukutaito maailman kärkeä, mutta erot kasvavat – pojista lähes kaksi kolmasosaa lukee vain, jos on pakko*. YLE, yle.fi. 3.12.2019. Luettu 9.8.2024.
- ▶ Lukukeskus: *10 Fakta lukemisesta 2024*, Lukukeskus, lukukeskus.fi. 2024. Luettu 9.8.2024.
- ▶ Lukukeskus: *5 faktaa lasten ja nuorten lukemisesta*, Lukukeskus, lukukeskus.fi. 2024. Luettu 9.8.2024.
- ▶ Jyväskylän yliopisto: *Kirjan lukeminen on parasta luetun ymmärtämisen treeniä. Harry Potter päihittää sarjakuvat runsaalla sanastollaan*. STT info, 23.10.2019. Luettu 9.8.2024.
- ▶ Valtanen, Tero: *Nuorten lukemiseen käyttämä aika on romahtanut*. YLE, yle.fi, 18.3.2024. Luettu 9.8.2024.